Asia: E 2/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Ehdotukset kalastuksenvalvontaa koskeviksi komission delegoiduiksi ja täytäntöönpano..., ti 25.2.2025 klo 10.00 (E 2/2025 vp)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Juhani Hopkins

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousvaliokunta pyysi 17.2.2025 Luonnonvarakeskukselta lausuntoa aiheesta: ”E 2/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Ehdotukset kalastuksenvalvontaa koskeviksi komission delegoiduiksi ja täytäntöönpanosäädöksiksi”

2 Lausunto

Euroopan komissio on esittänyt alustavia luonnoksia kalastuksen valvontaan liittyvistä säädöksistä. Koska virallisia luonnoksia ei vielä ole ja sisältö muuttuu, Luke ei voi antaa lausuntoa muutosten kokonaisvaikutuksesta.
Luke pitää hyvänä esitettyä Suomen kantaa tavoitteista riittävän valvonnan järjestämiseksi kuitenkin niin, että valvonnassa ja tiedon keräämisessä tulee pitää kiinni suhteellisuusperiaatteesta, ja että ylimitoitettuja vaatimuksia ei pidä säätää.
Samoin Luke tukee mahdollisuutta kehittää sääntelyä tavalla, joka mahdollistaa uusien innovaatioiden käyttöönoton kehittyvällä toimialalla ja sen valvonnassa. Säädöksissä ei tule tarkasti määrittää niitä teknologioita ja menettelyitä, joita valvonnassa ja yritysten toiminnassa on käytettävä.
Luonnonvarakeskuksessa pyritään kehittämään tekoälyä ja / tai eDNA:ta hyödyntävää järjestelmää, jolla eri kalalajien, käytännössä Suomen kalastuksessa silakan ja kilohailin lajisuhteet saaliissa kyettäisiin määrittämään nykyistä tarkemmin, kustannusedullisesti ja niin kalastajien kuin valvonnasta vastaavien viranomaisten työmäärää säästäen.
Saaliiden punnitseminen lajeittain: Suomen lähivesillä silakka ja kilohaili joudutaan pyytämään sekakalastuksena, ja suuri osa saaliista käytetään kalajauhon valmistamiseen, missä lajeja ei tarvitse lajitella erikseen. Koko saaliin erikseen lajittelu on työlästä ja tarkkuutta vaativaa etenkin lajien samankaltaisuuden ja pienen yksilökoon vuoksi. Etelämpänä Itämerellä silakkaa ja kilohailia lienee mahdollista pyytää jossain määrin myös erikseen, mutta varsinkin Suomenlahdella ja pääaltaan pohjoisosassa lajien parvet liikkuvat niin lähekkäin, että tämä on käytännössä mahdotonta. Myöskään tutkimusalus Arandalla tehdyissä tutkimustroolauksissa silakkaa tai kilohailia ei juurikaan ole saatu puhtaana yhden lajin saaliina, eikä ole havaittu tapaa, jolla niitä voitaisiin pyytää troolauskalustolla erikseen. Selkämerellä syksyisin tehtävissä koetroolauksissa silakka ja kolmipiikki ovat yleisimmät lajit, mutta kilohailia saadaan useimmissa troolivedoissa jonkin verran – yleensä melko pieniä määriä – myös.
Ehdotuksen kohta: Jäsenvaltioiden viranomaisten olisi tarkastettava vähintään 5 % tapahtumista ja 7,5 % kunkin lajin kuljetetuista saalismääristä. Esimerkiksi 10 tonnin saaliista 7,5 % on 750 kg:n saalisosuus, joka viranomaisten olisi lajiteltava yksilöittäin ja yksilöitä olisi arviolta vähintään 15 000. Nykyiseen muutaman

ämpärillisen lajitteluun verrattuna käsin lajittelu työllistäisi viranomaisia suhteettoman paljon. Käytännössä 7,5 %:n tavoite voisi olla mahdollista toteuttaa tarkoituksenmukaisella teknisellä laitteistolla tekoälyä hyödyntäen, kun järjestelmä on saatu toimivaksi.

Luke pitää tärkeänä, että tulevaisuudessa huomioidaan erityisesti seuraavat asiat:

1. Kalastuksenvalvontaa kehitettäessä pitää määrittää realistiset tavoitteet ja jättää auki miten ne saavutetaan. Menetelmät pitää voida perustella tieteellisesti.
   - Lukella on käynnissä MMM:n rahoittama Kalastuksen valvontateknologian kehittämishanke, jonka tavoitteena on kehittää teknologisia ratkaisuja troolisaaliin koostumuksen ja massan automaattiseen arviointiin merellä saaliin nostamisen yhteydessä.
      a. Hanke on kesken, mutta konenäkö ja eDNA (lajin määrän arvioiminen siitä ympäröivään veteen irtoavan DNA:n perusteella) ovat osoittautuneet lupaaviksi ratkaisuiksi. Kummankin soveltaminen käytännössä vaatii merkittäviä panostuksia teknologian kehitystyöhön ja tulosten luotettavuuden todentamiseen.
      b. Luke katsoo, että on välttämätöntä kehittää sääntelyä sallimaan uusien innovaatioiden käyttö kalastuksen valvonnassa. Säädösten tulisi määrittää realistinen valvonnan taso, muttei toteutustapaa.
   - Valittu menetelmä pitää testata käytännössä eri olosuhteissa ja saaliskoostumuksilla, jotta sen luotettavuudesta on tietoa. Tarvittaessa säädöksiä on muokattava sellaisiksi, että ne on mahdollista toteuttaa tosimaailmassa.
2. Mietinnössä olevat tavoitteet eivät ole Luken arvioiden mukaan realistisia:
   - Suomen troolikalastuksessa on tyypillistä, että yhtä saalislajia on vain pieni osuus kokonaisuudesta, jolloin harvinaisen lajin osuuden luotettava arviointi on hyvin haastavaa. Esimerkiksi mietinnössä käytetty 120 kg näyte 50 tonnin saaliista voisi osoittaa tulokseksi 95 % silakkaa ja 5 % kilohailia (114 kg ja 6 kg). Kuitenkin puolen prosentin ero lajisuhteessa (95,5 % ja 4,5 %) riittäisi aiheuttamaan vuoden 2028 MOT-säännön mukaisen sanktion. Tarvittava muutos vastaa noin kuutta silakkaa.
   - Realistinen menetelmä perustuu tutkittuun tietoon ja ottaa huomioon pienten saalisosuuksien vaikutuksen kokonaistulokseen.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke katsoo, että tavoite tarkemmasta saalistiedosta on perusteltu. Uudessa säädöstössä on kuitenkin erittäin tärkeää huomioida:

1. Kalastuksenvalvontaa kehittäessä pitää määrittää realistiset tavoitteet ja jättää auki miten ne saavutetaan. Menetelmät pitää osoittaa tieteellisesti luotettaviksi.
2. Mietinnössä olevat tavoitteet eivät ole Luken arvioiden mukaan realistisia. Lukella on käynnissä kalastuksenvalvonnan kehittämishanke, jonka tavoitteena on luoda nykyistä nopeammat ja luotettavammat menetelmät troolisaaliin koostumuksen määrittämiseen. Uusien menetelmien kehittäminen ja minkä tahansa menetelmän luotettavuuden osoittaminen vaativat kuitenkin resursseja ja aikaa.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 24.02.2025 klo 09:43:22.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Juhani Hopkins
Juhani Hopkins, Jari Raitaniemi

Liitteet: PPT-esitys

Tiedoksi: